

Q. F. F. Q. S.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA
De
ERGASTULIS,
Cujus

PARTEM PRIOREM

Consentiente Ampliss. Senatu Philos. in Il-
lustri ad Auram Athenaeo Regis;
PRÆSIDE

Clariss. VIRO

M. HENRICO HASSEL

Eloq. Profess. Reg. & Ordin.

Facult. Philos. h. t. DECANO,
Publico Eruditorum examini, qua par. est
modestia submittit

Regius Alumnus

PETRUS A. SCARIN

W-Gothia-Svecus.

Ad diem 26. Febr. MDCCXXXII.
loco horisq; ante meridiem solitis.

A B O Æ,

Excud. Reg. Ac. Typ. Joh. Kiämpe.

S:æ R:æ M:tis
Magnæ Fidei VIRO,
Generofissimo DOMINO,
D_N. LAUR. JOH.
EHRENMALM
Supremi in Finlandia Dicasterii Re-
giū Consiliario consultissimo,
Mæcenati Optimo.

Ignoscas, quæso, Mæcenas Magne, quod
ibi tam exiles conatus conspectum Tu-
um subire non vereantur. Non etenim
me fugit, nihil nisi ingenio subactum, e-
laboratum industria, & exquisita doctrina
refertum, Tibi, Mæcenas Magne, insigni e-
ruditione, & multiplici rerum experien-
tia instructissimo, offerri debere. Ingens
autem ille favor, quem in me clientem
Tibi devotissimum per integrum biennium,

qua

VIRO
Amplissimo atque Celeberrimo,
M. ALGOTHO
SCARIN
Hist. & Philos. Civil. Prot. Reg. & Ord.
Fratri & Patrono
Indulgentissimo,

Ingrati animi notam, Frater exoptatis-
sime, haud facile evitarem, si vene-
rabunda tantum mente conderem, & non
verbis etiam depredarem, laudibusq; ex-
tollerem fraterna ista, vel potius pater-
na omnino beneficia, quæ mihi inde ab eo
tempore, quo utroque orbatus eram pa-
rente, multiplici ratione præstitisti. Cer-
te fideliora consilia, & benevolentia ma-
jor ab ipsis parentibus, si diuinus fuissent
superstites proficisci non potuisset. Qdum
causa

quo optime indolis Filios Tuos institui,
contulisti, cuius inde quoque in hunc us-
que diem, continua frui licuit usura, il-
lam mibi confidentiam peperit, ut Gene-
rosissimo Tuo nominis banc dissertationem
consecrare sustinerem, lucem illi sic fæ-
meraturus, & gratissimum simul animum
ob prestita mibi beneficia publicè testatu-
rus. Serena itaque fronte adspicere di-
gneris, banc sincere venerationis ac sub-
missæ mentis tesseram, quam cum voto
calidissimo, pro Tua, Nobilissimeq; Fami-
liae perenni felicitate, spe soliti favoris
in posterum etiam obtinendi, Tibi sacra
facio & dicatam.

Generosissimi Nominis Tui

Deuotissimus cliens,

Petrus Scaria.

anima Scholam Scarensem, liberalitate Af-
finis mei indulgentissimi, frequentarem,
dejectum fere animum assiduis admonitio-
nibus erexit. Finito inibi cursu deter-
minato, Upsaliæ Tuum patrocinium, Tu-
amque expertus sum munificentiam. Rura-
sus dirigente providentia Divina, ut lo-
cus inter Patres Academicos hic Tibi con-
cederetur, ad Te, huc vocatus accessi,
accedentem excepisti, exceptumque mul-
tis favisti modis. Suscipias itaque remu-
nerationis loco animum gratum, & ac-
ceptorum benefiorum memorem. Suscipi-
as etiam hunc tenuis ingenii fætum in pi-
gnus perpetuae erga Te venerationis obla-
sum, eundemque in eam partem interpre-
teris, ut non in prorsus indignum amo-
rem profundisse videare, sum ad fata usq;
suprema

Amplissimi & Celeberrimi No-
minis Tui

Humillimus cultor

Petrus Scarin.

*Plurimum Reverendo atque Praclariss.
Domino*

Mag. LAURENT. CLEVERO,
Apud Westro-Gothos Pastori in
Örslösa / Söne / Wålan & Gillsta me-
ritissimo, Avunculo pia mente ad ci-
neres devenerando.

*Plurim. Reverendo atque Praclariss.
Domino*

Mag. OLAO CARLANDRO,
Ecclesiarum, qvæ in Tunheim / Gerð-
hem / Usaka & Biörke Deo colligun-
tur Pastori longe meritissimo, Affi-
ni & benefactori multiplici nomine
semper colendo.

*Consultissimo & spectatissimo VIRO,
Dn. LAURENT. SCARIN,*
Urbis Uddevallensis Secret. Solertis-
simo, Fratri carissimo;

Ob beneficia in se collata hoc quidquid
est speciminis observantia debita sub-
missæ & officiose offert.

A. & R.

Til Åreborne och Högvålväktade Hans-
delsmannen i Kungl. Residence sta-
den Stockholm /
Herr JOHAN PERSSON
NYBERGH /
Min Högtårade Wälgynnare /

Gn Lag naturen gifvit har
Ehen firas bör af en och hvar
Som åhrlig man wil hetta,
Mot den, som med ett ymnigt mått
Ens wålfård har tilhanda gådt,
Wår plicht wi böra weta.

Fast det wil falla stundom svårt
Och nästan öfver ödet vårt
I fullo alt förnöja,
Doch ingen tid så svårt och sträng,
Som funnat os förmena än
Ett tackamt sinne röja.

Af Ehr minn fromma Herr Patron,
Hvad jag har fått i Högre thon
Jag borde nu berömma:
Mot ringa tienst, hur' mycket godt
Jag framgent har af Eder fått
Mig borde ej förglömma.

M en

Men som för ros jag sålert sedé
Ehr godhet til mia aldrig stiedt,
Men mera til Guds åhra,
Som utur stoftet hulpet Ehr,
Och sedan lyckan mer och mer
Har welat Ehr beståra.

En tag, jag beder hörsamst, an
Hwad jag här wälment lägger fram
Med ett benågit tycke,
Det varo bort af bättre sort,
Om icke ödet för mig bort
Giöme hade slike stycken.

Fördenskul himlen löne Ehr
Med MÅKUN LGUSSWA jag nu ber
Drått af ett troget hierta:
Gud låt Ehr lefwa mången dag,
Sil sitt namns lof och wälbehag,
Och det förutan smärta!

Herr Handelsmannens

Hörsamste tienare

Petrus Scarin

CONSPECTUS.

Thes. I.

§. 1. Status naturalis incommoda re-
censet.

§. 2. Malis illis remedium præbere ci-
vitatem indicat.

§. 3. Non omnibus vitiis & incommodis
status & libertatis naturalis me-
deri civitatem: sed nonnulla ma-
la remedii majora esse afferit.

§. 4. Precipua illa mala profert.

§. 5. Eo an juste redigatur licentia
bonum & civium improborum
nonnullorum, matura etate leges
non graviter & directe transgre-
dientium, inquirit.

§. 6. Istam malevolorum licentiam
coerceri posse ostendit.

Thes. II.

§. I. Etymologiam & definitionem Ergastuli exhibet.

Thes. III.

§. 1. In Ergastulorum originem inquirit.

§. 2. Caussam & finem Romanorum Ergastulorum tangit.

§. 3. Miserrimum hominum ibi versantium statum exponit.

§. 4. Servos Ergastulares stigmatae olim inscriptos fuisse & decalvatos ostendit.

§. 5. Locum eorum squalidum describit.

§. 6. In Sphethia hac nostra bos carceres olim fuisse indicat.

§. 7. U'us Ergastulorum recentiorum atque in republica maxime utilitatis meminit.

Thes. I.

Thes. I.

§. I.

Hominem, si in statu naturali viveret, multis innumerisque involutum esse difficultatibus, abunde ingenii humani testatur imbecillitas: solitudinem quippe seclusus, incultus non modo & egenus existeret, verum etiam ab injuriis & metu, ob perversam indolem humanam diversitatemq; ingeniorum vix unquam tutus foret. Alter alterum persequetur, & validior semper devoraret imbecilliorem. Ipse sibi lex esset, & qua ferret cunque vo-

luntas, præcipitaret vires. Hinc securitatem, nec ab aliis exspectare, nec sibi met ipsi præstare valeret, sed spes unicuique securitatis conservationisque suæ in eo sita esset, ut viribus artibusque propriis, alios, vel palam, vel ex insidiis occupare posset. Immo, quod vinculum amoris esse deberet, odio atque contentioni præberet caussam, idem nimis velle. Et certe quod Vellejus Paterculus de Romanis & Pœnis dixit, (1) id quadrat in homines hunc sequentes statum: aut bellum inter eos populos, aut belli preparatio, aut infida pax foret,
Pax est interdum, pacis fiducia nun-
quam.

Sed ponamus hominem ab aliis omnino separatum remotumque, & sua pacate possidentem; num idcirco felicior, & a miseria ageret lecurior? Quin ab extera

eterna violentia futo, majora gravioraque quotidie ex semetipso & suum intra pectus latitantibus malis, calamitates & pericula imminerent. utpote ignorantia, barbaries, imperium affectuum atque feritas, & omnia illa vitia, quæ perversa mortalium natura, nec institutione emendata, nec legum formidine vincta fœconde progeneraret. Tot malis tedium ex solitudine enatum cumuli istar accederet, quo nihil ad contrahenda vitæ spatia mortemque justo citius accelerandam valentius foret. Sane misera nihilo minus fœdaque conditio generis humani futura fuisset, si vel suam quisque sibi instituisset familiam, eandem rexisset, adultosque liberos in naturalem abire paflus esset libertatem, qvum domesticum hoc regimen nec ad cultum vitæ comparandum, nec

ad

4
ad securitatem injustas contra ag-
gressiones, conservandam suffice-
ret.

(a) *Lib. I. cap. 12.*

§. II.

Aucto itaque genere humano,
primævi homines molestia-
rum, quibus naturalis æqualitas
ac libertas premitur, pertæsi, in
multas non tantum familias, ve-
rum etiam maiores & composi-
tas, quas vocant societates, cōie-
re, ut securam & pacificam per-
petuo agerent vitam. Nec opī-
nio eos fefellit, sed exoptatum
prosperumque habuit eventum.
Facta namque civili confociatio-
ne, incommodis hisce status na-
turalis obviam ivere suī impe-
rantes, cum vim atq̄ efficaciam
addendo legibus naturalibus ex-
ternam, tum civibus peculiaria
præscribendo præcepta, quæ, quid
publice & juxta quoque privatim
conduceret, quid faciendum fo-
ret,

ret, quid omissendum, dilucide ostenderent ac declararent. Illos vero, qui nihilo secius ex malitia veram & communem sectari nolunt felicitatem, sed dum privatam utilitatem, seposita publica, velut canis umbram pro re ipsa captantes, venantur, haud difficulter, ad judicium & poenam tractos, in ordinem redigunt comprimuntque. Immo non internis solum malis amoliendis, sed præterea periculis, quæ extrinsecus impenderent prævertendis civilis hæc disciplina inservit. Quisque enim ad æquas legitimasque facilius adigitur conditiones, ubi rem sibi futuram videt, cum pluribus, voluntate non amplius naturaliter discordibus, sed moraliter & saltem extrinsecus consentientibus ad profligandā omnem vim & iniquitatem. Ad securitatem communem domi foris-

risque afferendam & promoven-
dam reipublicæ felicitatem pluri-
mum utique momenti adfert,
cum privata, tum publica libero-
rum educatio, quæ in illo priori
statu perfidiæ & hostilitatis plenis-
simo lentis admodum passibus
processit, patribus familiarum
magis de conservanda vita, quam
eadem studiis ornanda & excolen-
da sollicitis. Unde factum, ut ad
honesti & decori observantiam,
ad patiendum legum civilium fre-
num, a teneris, uti dicunt, ungvi-
culis, sobolcs patriæ dextre &
feliciter informetur. Qui hæc singu-
la proprius respexerit, non poterit
non pro singulari Dei beneficio
civitates & imperia agnoscere,
utpote, quibus summum Numen
voluntates hominum multifor-
mes, animosque dissonos inter
se invicem componere, atque ad
harmoniam qvandam redigere
volut.

VERUM, eum qvanquam infi-
nem coaluerit primum ci-
vitas, ut membra ejus breve
illud vivendi curriculum, a natu-
ra ipsis datum secure & honeste
conficerent: nullus tamen status
adventitius, sive tres illos simili-
ces, sive ex his compositum ci-
vilem intueamur, tantis præditus
invenitur prærogativis, ut omnia
vitia extinguere & radicitus ex-
stirpare queat. Enimvero in re-
bus publicis, ceteroquin non pessi-
me constitutis, tam prævalida &
adulta sæpe offendimus vitia, qvæ
plane humanam potentiam & sol-
licitam imperantium exsuperant
curam. Ob vitium enim status aut
epidemicam mali labem, sine rei-
publicæ convulsione, tolli neque-
unt aut expugnari. Id qvod etiam
Tiberius apud Tacitum affirmat,
dum hunc loquitur in modum. (b)

*Si mecum ame viri strenui & diles con-
silium habuissent; nescio an suasurus
fuerim omittere potius prævalida &
adulta vitia, quam hoc adsequi, ut
palam fieret, quibus flagitiis impares
essemus. Cui consonant sententiæ
versus Nasonis:
Curando fieri quædam pejora videmus
Vulnera, que melius non tetegisse
fuit.*

Vitia sane durant donec homi-
nes labe peccati infecti sunt. Et
ad hujus generis mala quod at-
tinget, puto Imperantes excusatos
esse, si illa curare nesciant. Quis
enim exigeret ab illis officium,
quod vires hominis plane exsu-
perat.

(b) *Annal. Lib. III. cap. 53.*

§. IV.

UT præcedentis paragraphi ve-
ritas tanto magis innotescat,
vitia hæcce, civitatem turban-
tia, nec non omni humanæ ar-
ti immedicabilia adferre & in tres
distin-

distingvere classes proposui. Ha-
rum primam constituunt, par-
tim illa, qvæ ex connata animo-
rum labe ita proveniunt, ut ne
probi quidem, quantamcunque
adhibuerint attentionem, semper
& ubique hos lapsus effugere va-
leant, qui proinde peccata quo-
tidianæ incursionis vocantur:
partim affectus & vitia animi,
propter corruptam hominum na-
turam ita freqventia, ut si pœnæ
illis statuerentur, civitas citius
destrueretur, quam ad plenam
proficeret perfectionem. Talia
sunt, ambitio, avaritia, hypo-
crisis & superbia, in quæ pœnis
humanis animadverti non potest,
quousque in enormes non eru-
perint actus. Alterum occupant
locum nativa quasi nationum vi-
tia, qvæ a Barclajo in *Icon: anim:* haud leviter perstringuntur.
(c) *Eft enim, sunt verba ejus, quidam*
quasi

quasi spiritus, qui singulis regionibus proprius, nascentibus hominibus patriæ habitum & cupiditates statim ingenerat: nam ut iidem cibi pro condientium arte saporem quidem mutant; ceterum interna vis alendi aut nocendi nullis blandimentis in totum corrumpitur: ita in omni gente per æstus succedentium seculorum, mores animosq; mutantium, beret quedam vis inconcussa, quam hominibus pro conditione terrarum, in quibus nasci contigerit sua diviserunt fata: Tertium denique ordinem Imperantium & parentium sibi vindicant vitia: Illa pro diversis rerum publ. formis variant, ut in Monarchia tyrannis, in Aristocracia oligarchia, in Democratia ochlocratia, reperiantur; qvæ vel ideo in statu Monarchico tolli non possunt, qvod civibus non licitum sit animadvertere in principum peccata. Nam magistratus de pri-
uatis,

watis, principes de magistratibus, solus vero Deus de principibus iudicat, ut haud incongrue Marci Aurelii sonant verba. Civium quoque vitia diversa sunt, intuitu munerum, qvæ in republica sustinent. Sic ministrorum aulicorum, qvi libentius fortunam Principis, qvam ipsum Principeū seqvuntur, præcipua sunt ~~πρεσβεια & δωροφαγια~~. Eruditorum, scribacitas, periculosa novitas & alios convitiandi libido. Divitum, & in primis in lautiori sorte enutritorum, familiarissimū luxus est: quæ pestis, quantum Romanam olim virtutem debilitaverit, ex Tacito, ut alios historicos taceamus, satis superc̄ constat. Huc referri quoque potest odiosa illa contentio de prærogativa, quam præcedentiam vocant. Et denique ultimum litium frequentia, qvæ etiam hoc tem-

tempore tam altas egerunt radices, ut illis tollendis, vel ipsa fora & tribunalia se imparia esse sentiant.

(c) *Icon. animorum cap. II. p.m. 353.*

§. V.

Intra vitia jam modo recensita dubitari potest, num ne illorum etiam hominum & civium improborum licentia annumerari possit, qvi patriæ leges non graviter quidem & direcťe transgrediuntur, (quippe quum, si hoc facerent, ordinaria adficerentur pœna,) ea tamen agunt, quæ rem publicam olim evertere possunt. Huc in primis spectat petulantia juvenum, non facile aliqua idonea ratione coercenda. quod etiam Plato agnoscit in *de Republica* (d) ubi frustra, inquit, juvenibus vanis & stultis consilia dantur salutaria: nam ætas illa, eorum quæ scit, experientia caret, quæ audit suspectabatur, quæ dicuntur, non credit, consilia

filia spernit aliorum, sua non babet.
 Et si hodiernæ juventutis mores
 reputaverimus, plurimi certe in
 hac ætate lenociniis voluptatum
 & vitiorum vinculis adeo tenen-
 tur constricti, ut licet præceptis
 & exemplis ad virtutem solicite
 exstimentur, ac licet artes &
 exercitationes vitiorum infami-
 am vulgo afferant & irrisione maximosque identidem conscientiæ cruciatus; fugam tamen eorum, pernicioſo opinionis errore, meditantur nullam. sed per integrum vitæ ſpatium, præcipue ſi ad votum fata illis ſemper ſuc- cefſerint, in turpi proposito perfeverant.

(d) vid. Horol. Princip. lib. 3. c. 24.

§. VI.

VErum, quanquam horum vitiorum eniendatio extre- ma cum difficultate fit conjuncta, vulgo etiam insuperabilia puten- tur; tamen, si accuratiōri rem pen-

pensitemus lance; ificer immedi-
cabilia mala locum obtinere non
debent, sed potius ex eorum nu-
mero sunt, modo leges & statu-
ta perpetuo floreant, quæ medici-
nam patiantur admittantque. Sic
e. g. otiosos, mendicantes validos,
aliosq; qui reipublicæ oneri sunt,
ad meliorem frugem reduci pos-
se in ergastulis ex dicendis cla-
rum erit, nempe si labores ibi civi-
tati utiles subire cogantur: idque
more ceterorum civium, qui con-
venienter pacto confociationis
primæ, ad augendam publicam &
privatam rem, operam sponte in
medium conferunt. Et qvum
neque desperandum sit, qvin plu-
rima ex vehementioribus juve-
num ingeniis, tanquam austera
poma, tempore miteſcant, si lu-
bricum ætatis, sine publico de-
decore & insigni existimationis
detri-

detrimento superare possint, ergastulorum utilitas maxima dispallescit, in quibus communi humanae sorti adseverare & vim primae legis divinæ pœnalis de manducando in sudore vultus sui pane, persentiscere possint. Hujus rei veritatem exempla variarum civitatum, tum veterum, tum hodiernarum comprobant, quæ ejusmodi domos publicas exstrui curarunt. unde multi, ut ex scriptis publicis constat, dimissi, qui officia, quæ Deo, sibi ahisque hominibus deberent, paulo quidem rigidiori, sed proficua admodum disciplina, exercere adseverant.

Jam itaque, qvum exercitium academicum exhibere liceat, hoc de *Ergastulis*, præ ceteris satis arduum, amplecti mihi libuit argumentum; non eo tamen temeritatis procedens, ut laborem me-

um, quasi omnia, quæ ad illustrationem hujus rei facere possunt, definientem, venditem, & alios docere velim, cum deficiat ingenium, deficient quoque vires, sed ut me tantum nobilissimæ hujus materiæ dulcedine captum, exercitatiorem reddam & alios majori fultos ingenio, ameliora investiganda invitem. Tuum interim est, Candide Lector conatibus meis innoxiis favere, & quæ rudis mea nimiumque gracilis prolatura est Minerva, in meliorem interpretari partem.

Thes. II.

§. I.

ERgaſtulum est vocabulum originē Græcum, a verbo ἔργον, i. e. operor, labore, descendens, cuius thema ἔργον est
quod

quod opus denotat; Graece dicitur ἔγαστειον. Per ergastulum vero nobis intelligitur, carcer publicus, summi magistratus auctoritate constitutus, in quem immorigeri utriusque sexus, hunc infinem includuntur, ut ibidem vinculis onusti, nonnunquam etiam pro qualitate delicti ab iis soluti manere, tenui victu vivere, diurnos & eos quidem pro cuiuscunque ingenio viribusque graviores exantlare labores, & vietam secundum statuta loci, ita componere tenentur, ut si secus fecerint, jam verborum increpationes, jam verbera, jam famem, jam alios corporis cruciatus sustineant, tamdiu in hac misera statione mansuri, donec emendatoris vitae signa producant, idque omne in honorem Dei, tranquillitatem reipublicæ propriamque immorigerorum salutem. Vel

brevius. Est locus, magistratus
auctoritate, ad homines a vita
inhonesta ad modestam laboribus
compellendos, salutis publicae
causâ exstructus.

Thes. III.

§. I.

Ratio ordinis svadet, ut in pœ-
næ hujus originem varium-
que varios apud populos usum
paulo altius inquiramus. Servos
atque mancipia statim post dilu-
vium existisse, nec non postmo-
dum viguisse, ex sacris pandectis
dilucide monstrari potest. Verum
de tempore, quo ergastula cœpe-
runt, aliqvid certi statuere, in
maxima istorum temporum cali-
gine, non minus difficile, quam
periculose putamus, nobis in-
primis, qui ab illis seculis, ad
qua-

quæ suam referunt originem, quam longissime absimus. Si Justo Lipsio fides habenda, ergastuli pœna Romanis primum innocentuit, cuius initium facit a tribunitia potestate erecta, licet idem concederit multo ante in servos sævitum, & hos in lapicidinam, in pistrinum, ac in agros missos fuisse. Verum, si paulo penitus ipsos inspiciamus historicos, ergastula multo ante, immo apud varias gentes, licet non tanta multitudine, quam postmodum apud Romanos, usurpata fuisse, extra omnem dubitationis aleam jure meritoque poni debet. Habuerunt Ægyptii, quod Diodorus non nullis in locis observavit, cum aliorum operum, tum quoque metallica ergastula (e). Medos quoque iisdem usos fuisse, testis est Justinus (f): *Igitur ante lucano, inquit, tempore ruri iter ingressus,*
de

de Cyro mentionem facit, obvium
habuit servum de ergastulo cuiusdam
Medi, nomine Sybarem. hujus requi-
sita origine, ut in Persis genitum au-
divit, de m'tis compedibus, assumto &
comite, Persepolim regreditur.

(e) Lib. III. cap. XII. (f) Lib. I.
cap. VI.

§. II.

CUR autem apud gentem Ro-
manam adeo excreverit er-
gastulorum numerus, jam ulterius
videndum. Postquam Roma-
ni, Italia aliisque vicinis regioni-
bus occupatis, agros non subur-
banos modo, sed & longinquos,
jure belli acquisitos, partim sub
hasta vendiderant, partim tenuio-
ribus civibus modico ære loca-
verant: coeperunt, lucro intenti
opulentiores, omnem movere la-
pidem, ut egenos paulatim bonis
expellerent, & ad se finitimos
quos-

quosque traherent agros: donec Stolonis lege sanctum esset, ne quis plus quingentis agri possideret jugeribus. Quæ agraria lex eorum paulisper coercuit quidem avaritiam, sed coercuit sane paulisper. rupit enim mox hoc frenum cupiditas, & suppressa avaritia, non oppressa, caput extulit altius, agrosque omnes pretio, fraude, vi, a pluribus traxit ad paucos. His qvum domini propria præesse non valerent familiâ, plura ædificare coeperunt ergastula, in quæ detrucebantur, ad legitimam non solum condemnati servitatem, sed liberi quoque non raro homines, antea execrandis avarorum cupiditatibus, agris atq; fortunis suis expulsi, ut sic in promptu quosdam haberent, qui frumentum contererent, lapides cæderent, in primis vero agros colerent latissime patentes. Hanc veram Romanorum ergastulorum
fuis-

fuisse causam Appianus prolixioribus, quam ut huc transcribi possint, indicat verbis. nec non Plutarchus in Gracchis, qui hunc in modum loquitur: *Pauo vero post, cum vicini illi divites per suppositas personas transferrent conductiones agrorum in se, & denique palam jam etiam & suo nomine plerasque detinerent: expulsi pauperes, nego ad militiae munus alacres se præbebant, neque ad educandos liberos.* Ita ut mox Italiam universam infrequentem & vacuam liberorum capitum esse constigerit, & ergastulis compleri servorum barbarorum: per quos divites agros suos colebant, civibus exactis. Quorum agriculturæ, dum Columella initio operis sui recordatur; rem rusticam, inquit, *pessimo cuique servorum, velut carnifici, noxe dedicans, quam majorum nostrorum optimus quisque, optime tractavit.*

§. III.

Originē sic ergastulorum quodam

dammodo perlustrata, ad formam
 veterum ergastulorum oculis usur-
 pandam promoteamus gradum,
 inque conditionem, quam hisce
 damnati subiere, inquiramus. Sed
 vereor ne in singula verba cadant
 lacrymæ, & scriptio oblitteretur
 fletu, qvum pessimè hic habiti sint.
 Nec quisquam horum misello-
 rum conditionem sine commisera-
 tione intueri potest. Nulla enim
 venia, nulla omnino a labore re-
 missio, vel ægroto, vel mutilato
 concedebatur, sed omnes verberi-
 bus & plagis ad faciendum opus
 adigebantur, quoad ærumnarum
 mole subacti, laboribus immorieban-
 tur. Viëtus eorum pertenuis sane
 & asper erat: dimensum enim
 quoddam in diem habebant,
 quod juxta mentem Justi Lipsii,
 (z) pane, aqua, sale & forte aceto
 constabat. Hunc diurnum eorum
 cibum Salvianus (b) dicit canonem:

Co.

Columella, *jusfa*: & Seneca (*i*)
diaria vocat. Præterea plerumque
 vinciti erant, qvum interdiu
 carcere emittebantur compedi-
 bus tantum laxis, ut fodere, ara-
 re, farrire, & quæ alia rei rure-
 stris opera, facere possent. quod
 Ovidius adfirmat:

*Spes etiam valida solatur compede
 vincitum*

*Crura sonant ferro, sed canit in-
 ter opus.*

Hinc *catenatos* Florus eos appellat
cultores. Apulejus *pedes* iis tribu-
 it *annularos*. Et Martialis (*k*) has
 ipsas compedes, annulos appellavit:

*Annulus iste tuus fuerat modo cru-
 ribus aptus.*

Hos annulos, sive orbes e ferro,
 ad motum & incessum accom-
 modatos cum catenis, sub ipso
 opere ferre cogebantur, ne solu-
 ti fugam quærerent, ac pedibus
 elati-

elaberentur; noctu vero, qvum i-
terum includerentur, arctius &
manicis & pedicis adstricti erant,
ut dormiente Ergastulario, eo se-
curius sub ipsa nocte in carcere
adservarentur.

Has ergastulorum catenas a-
pud nonnullas gentes ex auro fu-
isse, libello quodam de habitu
mulierum perhibet Tertullianus:
apud barbaros, inquit, quosdam, quia vernaculum est aurum, & copiosi, auro vindos in ergastulis habent.
Verum hoc ejus effatum inter fa-
bulas merito referimus, qvum
sermonem quotquot de ergastu-
lis habuerint, excepto eo, cate-
nas e ferro non auro confectas
tradunt. Sic Romanos ex ferro
iisdem usos fuisse, ostendit Florus,
qvum ducis Spartaci mentionem
facit, qui gravi bello, militantibus
servis, vexavit Romanos: (*l*) *E ferro, inquit, ergastulorum recto,*
gladi-

gladios & tela fecerunt. Plautus in genere hos describens misellos, ferratile appellat genus, agmina ferrata, nec non viros ferritribaces & ferriteros idem etiam insuper (ll) nominat eos ferratos in ergastulo, i. e. terreis catenis vincitos, ut Basilius Faber vocabulum hocce explicat.

(g) Electorum lib. II. cap. XV. (h) lib. IV. de provident: (i) lib. IX. controv. (k) lib. II. epig. 38. (l) lib. III. cap. XX. (ll) Bacch. IV. VI. XI.

§. IV.

Præter malum jam indicatum, porro stigmatibus inquilini in fronte, genis, manibus ac dorso otabantur, eum præcipue in fin., ut eos cognoscere posset dominus, si inter labores suos diurnos laborarentur. Hæc pœna per antiqua fuit, & variis usitata gentibus. Samu, Plutarcho teste, captivis Atheniensium noctuam inure-

Inurebant, & hi vicissim illis Samænam. Thracæ, Syracusanos atque reliquos Græcos eodem usus more, indicat Phocylides, qui populares suos ab hac crudelitate sequenti revocare voluit verbu:

Στηματα μη γειψησ οποιαδήπως θεξαντα.

Gravissime vero omnium Romanî in servos hosce sæviere, qui vultui eorum inscribi curarunt interdum unam literam, e. g. k in calumniæ notam, interdum integras voces, ut *cave a fure*: *cave a fugitivo*: interdum quoque totam integris versibus implerunt faciem, ut Johannes Zonaras, historicus sua ætate, in regno Constantinopolitano, clariss. perhibet (m); *Deinde facies, inquit, eorum communxii & notis illis jambios versus atramento infuso expressit*. Hicce ritus stigmate pungendi perageba-

gebatur primum cādenti ferro,
quod Juvenalis ostendit: (n)

*Tum felix, quoties aliquis tortore
dōcato*

*Uritur ardenti, dūo propter linteā
ferro.*

Dein post inustionem , atramenti infusione, ut literæ eo eminerent magis, ac lectruris se obvias præberent, quod ex modo citatis Jo-han: Zonaræ verbis hauriri potest. Hinc Plautus in Casina , per jocum vocat seruos hos litteratos. qvin & ibidem adfert ser-vum qvendam , convitium facientem conservo , hisce verbis: Si hic litteratus me finat. Et Martial: (o) seruos nominat inscriptos, & (p) fa-mulū fronte notatum.

Hac tamen pœnā ergastulorum atque ignominiā contenti non erant domini, quin capita quoque eorum

eorum decalvarent, adeo ut, altera pars capitis crinibus tecta, altera vero in opprobrium inque
risum perpetuo esset nuda. Hoc
eorum malum una cum reliquis,
quæ perpeſſi ſunt quotidie, dum
Apulejus recordatur, fequen-
tia profert verba: (q) *Dii
boni, quales illi homunculi vibicibus
livedinis totam cutem depicti, dorsum
que plagosum ſcifili centunculo magis
inumbrati, quam obteſti, non nulli exi-
guo tegili pubem tantummodo injecti,
euncti tamen ſic tunicati, ut eſſent
per pannulos manifeſti: frontes litte-
rati, & capillum ſemirati, & pedes
annulati.*

(m) *Tom. III. annalium (n) Sat. XIV.
v. 21. & 22. (o) Lib. VIII. Epigr. (p)
Lib. III. (q) Lib. IX. met.*

§. V.

HArum denique calamitatum
agmen ipie locus ſeu domus,
ubi

ubi adservabantur claudit. Hæc
sane adspe&tu minime jucunda
inquilinis erat, sed inulta, fordi-
da ac fœtida, qvam non in oppi-
dis, sed in villis, ad carceris pror-
sus formam ædificari curarunt
domini, eum præcipue in finem,
ut operarios ad manus semper
haberent, dum tempus atque res
ita postularet. Dico ad carceris
formam, nam locus hic fuit sub-
terraneus, depresso, sed bus &
angustis tenestris distinctus,
ut Columella eundem mecum
ædificat (r): *Solutis servis, inquit,*
cellæ meridiem æquinoctialem spectan-
tes sient: vincit, quam sa'uberri-
mum subterraneum ergasulum, plu-
rimis atque iis angustis illucratum
fenestris, atque a terra sic editis, ne
manu contingi possint. Præterea bar-
barorum militum variis utentium
lingvis excubiæ misellis hisce ple-
rumque imminebant, ita ut ne-
mi-

mini per sermonis commercia, aut
familiaris congressus blandimenta,
qvemq; excubitorum cor-
rumpendi esset facultas atque fu-
ga se servandi.

(r) *Lib. I. c. V.*

§. VI.

Cum jam in veterum erga-
stulorum occupati simus
descriptione, qværi heic potest,
& qvidem non incommodè; num
etiam septentrionalibus bisce in
terris bic mos tractandi servos o-
lim quoque invalidit? Resp. Si con-
fulamus nobilissimum Stiernhöök-
ium in libello ejus de jure Sve-
onum & Gothorum vetusto, va-
ria servorum inibi invenimus no-
mina: utpote Trääl/Ambat/Jäff-
trääl/ Bryti/ Annödig/ & qvæ
sunt reliqua. hos domini veluti

C

pecu-

pecudes , per mediafores atque testes emebant. Trål skal man med wijn och witne kiðpa som hást . ut verba ejus (s) sonant . Præterea in palatiis quoque magnatum veteribus , quæ ad hæc usque tempora exedere non potuit vetustas , reperiuntur rudera receptaculorum , quibus olim servi includebantur , a possessoribus carceris nomine adhuc nuncupata . ut e. g. in eqvestri prædio *Sparriorum* locus ejusmodi sub terra hodie visitur , cellulis suis atque tenebris squalidus . Qvo vero tempore hoc servitutis genus intra patriæ nostræ fines primum ortum fit , plane ignotum . Quod autem in usu fuit , ante , & post introducitam religionem Christianam in hasce regiones , expressis , modo nominatus auctor , indicat verbis (J) : *Servi* , inquit , apud

nos, & ante, & post acceperam Chri-
sti fidem fuerunt. Hunc tamen
morem tractandi servos Birge-
rus Jarl, & nepos ejus Birge-
rus Magni prohibuerunt: Pro-
nepos vero Magnus Smeek in
solenni suo circuitu, quem
vulgo Erichsgatu nominabant,
servis omnibus, qui tunc fue-
runt, libertate publica lege da-
ta, prorsus sustulisse legitur:
hafwi ingen Christin madir wald
Christnan at salja/ th at ta Chri-
ster war/ ta löste Christer alla Chri-
stna. (s)

(s) *Lib. II. Cap. IV. pag. 210.* (f)
Cap. IV. pag. 203. (t) *vid. Stiernb.*
eod. cap. p. 226.

C. VII.

HAbes hic, Lector Benebole,
 H ergastula vetera leviter,
quod

quod lubentes fatemur , non nisi rudi calamo adumbrata. Conati tamen sumus ita ea exprimere, ut originem , causam , finem , homines, structuramque , si non in omnibus (id quod majoris operis fuisset), plerisque tamen in partibus , referrent. Sequerentur jam quidem proprius inspicienda ergastula recentiora ; Verum , cum materia haecce adeo ampla sit & diffusa , ut intra breves pagellas comprehendi non possit , hinc illam quoque in aliud differimus tempus ; dum in primis (sicubi Deo valedicinem & vitam concedere placuerit) differemus , de recentiorum ergastulorum Moralitate , & personis commodam inibi inventibus stationem , nec non de aliis nobilissimae hujus materiae rebus , scitu jucundis atque necessariis. Anteqvam vero abeamus

mus hinc, in mentem induxi-
mus, si modo Tua, Amice Le-
ctor, indulserit benignitas, eru-
ditissimorum virorum nonnulla
de magna ergastulorum in repu-
blica utilitate testimonia profer-
re. Id qvod neqve ab instituto
alienum putamus. Orbis autem
litterati suffragia adeo hic con-
formia sunt, ut omnes, excepto
uno Philippo a Zesen, (tt) qvan-
tum mihi qvidem inspicere licu-
erit, ejus usum atqve utilita-
tem in republica magnopere ex-
tollant atqve deprædicent. U-
num proinde vel alterum ex co-
piosiori vindemia jam porrigam
racetum. Notabilis certe & in-
signis est Theodor. Reinkingii
sententia, (*) qui admodum utile,
dixit, *in quacunque provincia, civi-
tate & republica ad coercitionem &
terrorem petulantium, otiosorum &
lascivientium ejusmodi domos disci-
plina-*

plinares erigere & conservare, quibus
 earum metu, paucissimi indenirentur
 in trivio mendicantes validi, otiosi,
 prodigi. & paulo post: Hac di-
 sciplina consulitur reipublicæ, auctori-
 tati parentum, honestati familiarum,
 & ipsis otiosis & malitiosis, qui hoc
 modo ad saniorem frugem, discipli-
 na & labore reducuntur, ne se ipsos,
 & alios, in vita & existimationis
 periculum conjiciant, & extremæ ca-
 lamitatis barathrum precipitent.
 Huic adstipulatur Celeberrimus
 Ictus Dn. Strykius, in hæc
 verba scribens: (v) *Hinc utile fo-*
ret, si Germania nostra pluribus er-
gasteriis esset instructa, quibus coer-
ceri ejusmodi delinquentes possint;
qua in re Belgium laudem meretur,
quod in singulis fere civitatibus in-
structissima habet ergastula, quibus
scelerata plurima corriguntur. Et Dn.
 Ahasv. Fritschius dicit (w) *has do-*
mores disciplinares, vulgo Buchthäuz-
 fer

ser reipublicæ esse utilissimas, adtē-
rens qvoque ibidem sententiæ
suæ rationes, a qvibus recensem-
dis, heic, brevitatis cauſſa, superfe-
deo. Possem adhuc varios alle-
gare, qvi magno conatu in er-
gastulorum laudes excurrere non
dē dignati sunt, qvos inter Be-
ſoldum (x) nomino, Wolffium (y)
atque Krausholdum, (z) sed qvæ
jam adduxi, pro instituti ratione
ſufficere poſſunt.

SOLI DEO GLORIA.

(tt) in descript. civ. Amstelod. fol.
116. & 117, (u) in Regim. Sec. & Ec-
cles. lib. II. class. I. cap. VII. n. 6. (v)
De Sacculari s Cap. IV. n. 28. & seqq.
(w) De mendicis validis cap. XV. (x)
In voc. Buchthauſſ. (y) In colleg. Po-
lit disp. de leg. (z) De mirac. & e-
greg. Uſib. s. Raspin.

